

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ 3^{ου} ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Του Καραντζή Ιωάννη, π. Επίκουρου Καθηγητή ΠΤΔΕ Παν/μίου Πατρών
Από το υπό έκδοση βιβλίο του «**Εστιάζοντας στις εκπαιδευτικές
πρακτικές**» από τις εκδόσεις ΓΚΟΤΣΗ, 2018

Δεξιότητες που πρέπει να διαθέτει ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός

Επικοινωνιακές Δεξιότητες για τον εκπαιδευτικό: Αυτές που του επιτρέπουν να συνδιαλέγεται αποτελεσματικά με τους μαθητές του αλλά και με τους άλλους εμπλεκόμενους φορείς της εκπαίδευσης (γονείς, εκπαιδευτικούς, προϊσταμένους και βοηθητικό προσωπικό του σχολείου).

Είναι αναγκαίο ο εκπαιδευτικός να γνωρίζει: το Περιεχόμενο των γνωστικών αντικειμένων και τις Μεθόδους διδασκαλίας ΑΛΛΑ ΚΥΡΙΩΣ τον τρόπο συμπεριφοράς και επικοινωνίας.

Η Ικανότητα ανάπτυξης καλών σχέσεων και επικοινωνίας του εκπαιδευτικού οφείλεται: Στην Προσωπικότητα του εκπαιδευτικού, στη Θετική στάση του με τους μαθητές (ενδιαφέρον, φροντίδα, εμπιστοσύνη, αποδοχή με όποιες τυχόν αδυναμίες και ιδιαιτερότητες), στις προσδοκίες και φόβους των μαθητών και στον παιδαγωγικό- συμβουλευτικό ρόλο του.

Έρευνες δείχνουν ότι οι μαθητές προσδοκούν από τον εκπαιδευτικό:

- ✓ να λειτουργεί ως πηγή γνώσης και σοφίας
- ✓ να έχει έναν ρόλο προσφοράς και συμπαράστασης
- ✓ να μπορεί να είναι αντικείμενο θαυμασμού και
- ✓ φοβούνται μήπως έχει έναν ρόλο δικαστή, κριτή, και αποτελεί μια μορφή εξουσίας (Σάλτζμπεργκ-Ουίτενμπεργκ και συνεργάτες, 1996).

Μέθοδοι επικοινωνίας και συνέντευξης σε διαπροσωπικό ή ομαδικό πλαίσιο

Ενεργητική ακρόαση (Ivey et al., 1996· Κοσμόπουλος & Μουλαδούδης, 2003· Διαμαντίδου, 2014)

- έχει στόχο την ενίσχυση και τη διευκόλυνση της προσωπικής επαφής.
- συμβάλλει στη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης,
- συμβάλλει στη σαφέστερη κατανόηση του ομιλητή.
- στηρίζεται κυρίως στην ενσυναίσθηση, στην κατανόηση και αποδοχή του άλλου, καθώς και στον σεβασμό της δυσκολίας που αυτός βιώνει

Στάδια μοντέλου συμβουλευτικής (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2001· Χατζηχρήστου, 2004 και 2011· Βαλιαντή, 2009· Διαμαντίδου, 2014):

- **Διερεύνηση:** Προσπάθεια για ξεδίπλωμα σκέψεων, ενεργειών και συναισθημάτων. Στο στάδιο αυτό ο εκπαιδευτικός:
  - ✓ Δείχνει στον μαθητή ότι: τον προσέχει, τον ακούει, τον αποδέχεται, τον προσέχει ενδιαφέρεται γι' αυτόν.
  - ✓ Διατηρεί οπτική επαφή και δίνει χρόνο για να εκφραστεί.
  - ✓ Κάνει κυρίως ερωτήσεις ανοιχτού τύπου και όχι κλειστού.
  - ✓ Δεν προκαταλάβει τον μαθητή (λέγοντας μάλιστα και την πιθανή αιτία του περιστατικού).
  - ✓ Επαναλαμβάνει, παραφράζει και συνοψίζει τα λεγόμενα του μαθητή π.χ.: «μου λες δηλαδή ότι...», «σε ακούω να μου λες ότι...».
  - ✓ Ενθαρρύνει τον μαθητή με την καταφατική κίνηση της κεφαλής του λέγοντάς του: «πες μου περισσότερα».
  - ✓ Επιδιώκει ο μαθητής να εστιάζει στο πρόβλημα.
  - ✓ Να δείχνει ότι καταλαβαίνει τα συναισθήματα του μαθητή (αντανάκλαση συναισθημάτων), λέγοντάς του π.χ.: «αντιλαμβάνομαι πώς νιώθεις, σε καταλαβαίνω», «ίσως αισθάνεσαι ότι...».
- **Συνειδητοποίηση:** προσπάθεια οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν και να κατανοήσουν όλα τα παραπάνω (σκέψεις, ενέργειες και συναισθήματα). Κατά το στάδιο αυτό ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να καθησυχάσει τον μαθητή εκφράζοντας την επιδοκιμασία του για τα γεγονότα, τη συμπάθειά του και αποδέχεται ότι τα συναισθήματα του μαθητή είναι φυσιολογικά. προσπαθεί να παρουσιάσει στον μαθητή τις προσωπικές εμπειρίες του.
- **Δράση:** Απόφαση για το ποιες ενέργειες θα προβούν. Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τον μαθητή να αρχίσει σιγά-σιγά να αλλάζει συμπεριφορές, να είναι λιγότερο επιθετικός, να αντιμετωπίζει τα γεγονότα με λιγότερο θυμό ή να προσπαθήσει να κάνει λιγότερη φασαρία στην τάξη. Επίσης, διερευνά τι έκανε το παιδί στο παρελθόν και τι μπορεί να κάνει στην προκειμένη περίπτωση, δίνοντάς του και κάποιες συμβουλές.

Βασικές αρχές της συμβουλευτικής (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2001, σ. 88-89)

- ✓ Ο εκπαιδευτικός δεν πρέπει να κρίνει τους προβληματισμούς των παιδιών με γνώμονα τις αντιλήψεις των μεγάλων.
- ✓ Το κάθε παιδί βιώνει διαφορετικές ψυχολογικές καταστάσεις.
- ✓ Το παιδί δεν έχει μεγάλη ικανότητα ενδοσκόπησης.
- ✓ Είναι δύσκολο να εμπλέξει το παιδί σε συζήτηση, αν αυτό δεν θέλει.

Χαρακτηριστικά στάσης και συμπεριφοράς εκπαιδευτικού (Λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία)

- ✓ Είναι ήρεμος, ευγενής, συνεπής στον λόγο του.
- ✓ Έχει ζωηρή και χρωματισμένη φωνή και με μεταπτώσεις στη φωνή για να τονίσει κάτι.
- ✓ Βγάζει συναίσθημα (δείχνοντας στους μαθητές ότι αγαπά αυτό που κάνει).
- ✓ Χρησιμοποιεί τα χέρια του την ώρα που μιλά.
- ✓ Ενθαρρύνει τον μαθητή στην προσπάθειά του τονίζοντας τα θετικά του στοιχεία
- ✓ Όταν επικοινωνεί με τους μαθητές (παίρνει την κατάλληλη θέση, δεν χάνει την επαφή συντονίζει τη συζήτηση, μιλά λίγο, επεμβαίνει όταν το κρίνει αναγκαίο.
- ✓ Προσέχει τη γλώσσα του σώματος κατά τη διδασκαλία (έκφραση του προσώπου κτλ.)
- ✓ Έμμεση και άμεση επέμβαση του Δ. για τον έλεγχο της τάξης.

ΥΠΟΨΗ: ΠΟΣΟΣΤΑ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ: Λεκτικό μήνυμα: 7%, ύφος και τόνος ομιλίας 38%, μη λεκτική επικοινωνία 55%.

Τα συνήθη επικοινωνιακά σφάλματα του εκπαιδευτικού (Βαλιαντή, 2009)

- ✓ Οι υπερβολικές προσταγές, και η χρήση απειλών
- ✓ Ο έλεγχος του μαθητή μπροστά στους συμμαθητές του,
- ✓ Οι ερμηνείες που προσπαθεί να δώσει κάποιες φορές στην κάθε συμπεριφορά των μαθητών
- ✓ Ο σαρκασμός, η απόρριψη και η δημόσια γελοιοποίηση του μαθητή
- ✓ Η προσπάθεια αγνόησης ή ο υποβιβασμός της σοβαρότητας κάποιου προβλήματος των μαθητών
- ✓ Η μη χρήση του πρώτου προσώπου, όταν θέλει να πει πώς αισθάνεται για μια κατάσταση.

Η σωστή επικοινωνία εκπαιδευτικού και γονέων

- ✓ Χρησιμοποιείται η γλώσσα του σώματος για να εκφράσει το ενδιαφέρον και την ενεργό συμμετοχή του.
- ✓ Δημιουργεί θετική πρώτη εντύπωση στους άλλους με τη στάση του.
- ✓ Υποδέχεται με ευχάριστο τρόπο τους γονείς των μαθητών και τους εκπροσώπους άλλων φορέων σε ιδιαίτερο χώρο του σχολείου και εξασφαλίζει τις κατάλληλες συνθήκες για συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων.
- ✓ Κατανοεί και συμμερίζεται τις απόψεις των άλλων, τους ευχαριστεί για τις προτάσεις τους και αφήνει να εννοηθεί ότι θα μελετηθούν και από τη διεύθυνση του σχολείου και από τον σύλλογο των διδασκόντων.

- ✓ Σέβεται τη διαφορετικότητα του κάθε ανθρώπου.
- ✓ Μπορεί να πείσει τους άλλους προβάλλοντας τα κατάλληλα επιχειρήματα, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη του και τις δικές τους ανάγκες και θέσεις

Επίλυση συγκρούσεων : Εννοούμε τη διαδικασία αντιμετώπισης προβλημάτων που κύριο χαρακτηριστικό της είναι η συνεργασία μεταξύ των ατόμων με στόχο να βρεθεί λύση σε κάποιο πρόβλημα που συναντούν, η οποία θα ικανοποιεί τις επιδιώξεις τους (Χατζηχρήστου, 2004, τ. 1, σ. 7).

Οι συγκρούσεις στο Δημοτικό σχολείο αναφέρονται:

- ✓ Διεκδικήσεις σχολικών αντικειμένων μεταξύ των μαθητών.
- ✓ Διαφωνίες κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού για υποτιθέμενη παραβίαση των κανόνων που οδηγεί καμιά φορά σε άσκηση σωματικής βίας.
- ✓ Οι δυνατότεροι σε σωματική διάπλαση μαθητές χρησιμοποιούν λεκτικά πειράγματα για τους συμμαθητές τους και αυτό μπορεί να γίνει αιτία σύγκρουσης.
- ✓ Κάποια παιδιά μπορεί να νιώθουν ότι απειλούνται ηθικά (π.χ. με προσβολές και ταπεινώσεις) ή σωματικά (π.χ. με απειλή σωματικής βλάβης) ή ότι παραβιάζονται τα ατομικά τους δικαιώματα (π.χ. το δικαίωμα συμμετοχής σε μια εργασία ή δραστηριότητα).

Πώς θα δει ο εκπαιδευτικός μια σύγκρουση

- ✓ Να δει τη σύγκρουση όχι ως ένα γεγονός που θα πρέπει να παρέμβει για το αποτρέψει, αλλά ως μια ευκαιρία για να διδάξει δεξιότητες ζωής στους μαθητές του και να τους επιτρέψει να βιώσουν μια εμπειρία που ίσως θα αποβεί πολύτιμη για τη ζωή τους.
- ✓ Ο ρόλος είναι αυτός του διαμεσολαβητή για την επίλυση της σύγκρουσης, χωρίς να αποκλείονται και άλλοι ρόλοι.
- ✓ Να εκπαιδεύσει τους μαθητές του σε δεξιότητες διαμεσολάβησης και να ζητά τη δική τους βοήθεια, γιατί έχει βρεθεί ότι, όταν τα παιδιά έχουν προσωπικές εμπειρίες διαμεσολάβησης, μειώνονται οι πιθανότητες να εμπλακούν σε συγκρούσεις.
- ✓ Να εμπλέξει τους μαθητές με δραστηριότητες (project) σε θέματα πρόσληψης βίας, δικαιωμάτων, βελτίωση διαπροσωπικών σχέσεων κ.λπ.